3. Linupaenaja.

Elaks üks-kord üks juukas mees. Kõik tema naja talitus oli korral, ja üsna õiglasel järjel. Ainult see tegi temale muret, et linupaenaja jo mitte aega enam tema kohutt käis tallamas. Kuid oli ta mitmed nõudi katsunud teha selmel hoidu, aga mingi nõuu ei aitanud. Iga hommiku oli kubu nii pastud mäng ja wehune. Nii oli ilupäft kohutäft näha ajagu paljas kondi kuni järele jäänud, nii waeßes oli kõik se iga õiglane tallamine teinud.

Ei aitanud mehel muu nõuu, kui pidi targa juure minema. See andis ka talle head nõuu: käskis lina harja võtta ja kubuse selga siduda, nii et harja piid üles pidi jäärpinad. Mees oli selle nõuu üle rõõmus, läks kodu ja võttis ühe une õige terava piidega lina sugenist harja jo sidas ta nii kabuse selga, kui tark oli õpetanud. Üsi oli ta sidumest selle kawaluse üle rõõmus, sest ta mõtles, et nüi ta kubuse peale tuleb, siis lähab ta nende teravate naelade otsa, ja sest nii pugupäft wales, et änam ilmaski kagasi ei tule. Juure igast pugga võttes ta hommikust, et näha saada, mis jest kinist wälja tuleb. Hommik tuli; aga mis näeb ta talli minnes: linupaenaja oli harja ümber pöörnud, nii et piid nüüd kubuse selja poole olinad. Üsi oli ta sest harja peal tallanud, nii et piid sigawasse kubuse lihasse olid tungisnud. Kubu oli nüüd mäng ja üleni werine, nii nui üks were tõmp.

Mees sõitis jälle mööda targa juure, ta jutustas talle kõik selle loo ära, ja palus nõuu ja abi. Tark õpetas: „Nüi ta homme üüsti jälle kubuse tallamas on käinud, siis waata, kas se talli midagi wiereft aga leiad. Kui midagi leiad, siis tõmba külgist ära." Mees läks õnju. Teisel hommikul lähab ta talli. Kubuse mäng nüi ennegi. Ta silmitseb talli, aga midagi wiereft aga ei puutu talle silma. Wiimaks näeb ta tega seina ääres ühe juuksu karva, mida ta heila seal ei arwanud olewat. Ta nõtkab karva, wõib tuppa, paneb paku peale ja näitab teise kaasa. Ta waatab! Ühe jalaga mees, õõne ja ära raiutud jalg pärandal, seisab ta ees ja tunnistab, et tema pee linupaenaja olnud. Sest ajast ei käinud linupaenaja änam ta kubuse tallamas.

J. Kallus.
Tori kihelk.

Tori kihelkonnast.
(24). Saatnud J. Kallus. Saadud: 18/5 VIII 98.

Elewati ja usuti muil üks eßaline nõiumus ja nõigi olewat ja se peapärast pandi kuu muudatusi kodga kihele ja hoiti selle eest, et ükst kodi, mis kerwes wanas kuus kehs oli, mitte noorem kuuks ei jäetud. Lamba niitmine peeti kingimatta noores kuus sündima, sest kui wanas kuus niidetti, siis ei pärandu nell aastat sugugi kasuama, kuna aga noores kuus niitmine seda paremini kasuema peeti ajama.

2. Heinaid ja oia pead rauniti alati wanas kuus, sest siis ei pärandu nad mitte nii palju.

3. Kibuse, lutikaid ja muid söödimust saadati alati wanas kuus, mida ka kaeti kuuks "nuhtud", ja arwati et nad siis igawesti maadma pidiwad; noores kuus kaotamine aga peeti nõiaasjaks. Seepärast ei mõõdetud ehk sunnitud abiju aga „pimedatud kaest" ehk mitte noores kuus, sest siis pidi palju kibuse tekkima. Wana kuu aga peeti nad kõik ära kaotama.

4. Lehe ei jahwatatud mitte wanas kuus, sest wanas kuus jahwatatud lehed lärkiwad kõrtama (sõimad noidest söödud). 5. Noore kuu wõsikas puti heina ja kerwes loomaks ja jäeti elu wõsikaks. Wana kuu wõsikaga ei maksnud nõisma hakata, sest siis ei tulnud midagi wälja, ja on nimi wõsikas jäi põduraks ehk juri enne aegu. Seda waadati ja pandi kõhele ka iga noore looma juures.

6. Pandi ka kuu wahetusel ja kuu loomist kõhele. Kui ilm jadutne oli, siis ei pärandu ta enne ilusaks minema kui jälle uus kuu wahetus. Mõõdetud ilma aega kuu peale nakkas, nii pugusid ilmad pidiwad ka terwel kuul olema. Ole kuu aeg wähmane ehk udune (lomise) siis saagiti: „Kuu loodi wähma (udu) sisse, ei nüid enne ilusasse ilma tule kui teise kuu ilmaski pandi ka kõhele piiri päiwaisel ja nendi: Juuni, Juuli ja Jaanuar hakati tähele: nuhtud pealt selle päewal tuuel oli, jaatt pealt pidi ta ka terwe tõtwe ehk aasta aja olema, aga kui nimetatud päewal ilm waga oli, siis ei olnud suurt kuult loota. Pandi ka Juulu aegsed ilmased kõhele ja arwati neid ka Jaani päewa aegsete ilmade otse kõhrendusena: oli Juulu aeg ilm dormine ja kuiune, siis oli ta nii semma sugune ka Jaani päewa aeg, ja kõik koitsiwad, et selle ajal mitte palju heina maha ei nüitnud; oli aga ilm Juulu aeg ilus, siis nõis nõige paremat heina aega oodata.

7. Heina kuiuja tegemise ajal waadati ette, et mitte kuiujale paaris malaku peale ei pandud, waid ikka nii et malgune arw mitte üks paaris arw ei olnud, ja arwati et wara paigil siis kuiuja iimber ule midagi nõiumust ei ole.

8. Rukki lõikuse ajal waadati selle peale, et ikka Laupäeval lõikama hakati; olgu siis et mõni kõrd aram ei saadud nui paar hakkikest päollule pisuti jäädes, aga siis pidi too jõuu juste õhtu minema ja kurjal ei pidanud midagi nõiumust nüüja ule olema.

9. Kes enne Jüri päiwa, olgu kas kõgemalt ehk meelega, on ujuda saanud ehk ujunud, selsel ei olnud seda kartust, et juuel nüüdsi seda wesi waewanud.